

ЛІТЕРАТУРА

1. Зарицька В. Вікові передумови розвитку емоційного інтелекту особистості (дошкільний і шкільний періоди). *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Психологія*. 2011. Вип. 38. С. 35–53.
2. Лісова А. Вплив сенсомоторного розвитку на інтелектуальний розвиток дошкільника. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Психологічні науки*. 2014. Вип. 121. С. 213–216.
3. Стойко О., Ліпанова Є. Інформаційно-комунікативні технології – важливий чинник інтелектуального розвитку сучасної дитини дошкільного віку. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2013. № 12. С. 48–51.

Віра БУБЕРЕНКО
(Ізмаїл, Україна)

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНОМОВЛЕННЄВОЇ ОСОБИСТОСТІ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНИКА ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА

Історично так сталося, що чимало регіонів в Україні заселені не лише українцями, а й громадянами з національних меншин європейських, балканських та інших народів. Найчастіше їхні пращури є вихідцями із країн Європи, що межують з Українською державою. Чимало сімей старших поколінь у регіоні Подунав'я утворені одним / однією чи обома вихідцями росіянами, які були змушені приїхати 50–30 років тому в силу політичних руйнівних дій країни, якої сьогодні вже нема. Частково цим викликана і ускладнена сучасна ситуація обмеженого спілкування українською мовою в побуті, у сфері виробництва і обслуговування. Чимало сімей розмовляють румунською, болгарською, угорською, російською (значна частка родин) та іншими мовами. Саме цими факторами батьки дітей дошкільного віку ще й досі мотивують своє неактивне, нажаль, послуговування державною українською мовою у побуті. Вочевидь, такий батьківський приклад применшує можливості

поширення української та спілкування дітей державною українською мовою, послаблює відчуття належності до української нації, мови, культури, а отже, знижує перспективи реалізації своєї громадянської ідентичності й активності, повноцінної участі підростаючих громадян у здобутті освіти, упрацевлаштуванні, в інтегруванні молоді прикордонних регіонів в українське соціальне життя.

У розв'язанні означеної проблеми видається цілком своєчасним акцентування в Законі України (13 грудня 2022 р.) «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» на особливостях державного вектора [2]. Так, привертає увагу формулювання поняття «українська національна ідентичність» як «стійке усвідомлення особою належності до української нації як самобутньої спільноти, об'єднаною назвою, символами, географічним та етносоціальним походженням, історичною пам'яттю, комплексом духовно-культурних цінностей, зокрема українською мовою і народними традиціями» [2, с. 3]. Відповідь на питання, коли і під дією яких чинників виникає це стійке усвідомлення, пов'язане з тлумаченням української мови як цінністю, знаходимо в працях сучасних дослідників. Зокрема, одна з них уважає, що «до національної ідентичності частково виявляється схильність вже від народження завдяки ранньому сприйманню етнокультури», а культурні надбання розглядаються як визнані засоби впливу [6, с. 32].

Державний стандарт дошкільної освіти (2021) засвідчує, що дитина старшого дошкільного віку цілком здатна оволодіти мовленням [4]. У цьому віці реально сформувати в дитини три складники компетентності: мовленнєву, комунікативну та художньо-мовленнєву компетентність. За визначенням провідних українських вчених А. Богуш, Н. Гавриш, авторок БКДО (2012;2021), мовленнєва компетентність дитини є одним із ключових критеріїв і вагомою умовою становлення й розвитку

мовленнєвої особистості дошкільника [4]. Утім, зважаючи на багатонаціональне утворення української держави і відповідне функціонування багатьох мов, вважаємо, що сучасна ситуація спрямовує до уточнення таких понять, як становлення і розвиток україномовленнєвої особистості дошкільника, формування україномовленнєвої компетентності.

У цьому контексті привертає увагу дослідження К. Суятиної (2023) «Національно-мовленнєва компетентність як основа формування сучасної особистості дитини дошкільного віку», в якому авторка порушує проблему оволодіння українською мовою на рівні державного засобу національного виховання, однак стверджує, що питання національно-мовленнєвої компетентності мало вивчене [5]. Цілком погоджуємося з позиціями дослідниці про українську мову як найважливіший засіб національного виховання, що забезпечує і комфортне існування людини в суспільстві, і дозволяє виробити систему національно зумовлених уявлень, і пізнати національний характер. Цінним вважаємо авторське визначення національно-мовленнєвої особистості: «цеособистість, яка знає мову, отримує задоволення від відчуття краси української мови, вміє та прагне спілкуватися рідною мовою; має розширений словниковий запас, який використовує у різноманітних ситуаціях; дотримується правил мовленнєвої поведінки та мовленнєвого етикету» [5, с. 118].

Український академік А. Богуш головним чинником формування мовленнєвої особистості в ранньому і дошкільному дитинстві вважає мовленнєве середовище, в якому відбувається процес виховання, навчання, розвитку та соціалізації дитини [1]. Вчені А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Калуська, Т. Піроженко та інші, досліджуючи формування мовленнєвої компетентності дитини в дошкільному дитинстві, вказують на використання засобів літератури, гри, мистецтва, різних форм українського фольклору тощо. Тому, шукаючи надійні засоби впливу на формування україномовленнєвої особистості дошкільника, наші погляди спрямувалися

на ігрову діяльність, оскільки вона є провідною для дітей дошкільного віку. Увагу привернули ігри і хороводи на основі україномовних текстів, розміщених у працях українських авторів, наприклад, «Весняночка» В. Верховинця та деяких інших [2; 5].

Це українські рухливі ігри зі співом, українські хороводи та деякі інші жанри українського фольклору з усталеними україномовними текстами (лічилки, заклички, мирилки, колискові тощо). Наявність українського тексту з характерними ознаками літературної української мови створює ширші можливості для опанування дітьми україномовними зразками на тлі привабливої ігрової, рухливої, художньо-естетичної ситуації. І ці художні зразки, які збереглися українським народом до нашого часу або на їх основі розробляються чи створюються окремими авторами, мають слугувати сучасним поколінням.

Уважаємо, що стимуляція та підтримка мовленнєвого розвитку хлопчиків і дівчаток надійними засобами зі скарбниці українського мистецтва, створення для вихователів і батьків належного методичного забезпечення є важливими факторами, що мають впливати на успіхи дитини у становленні її як україномовленнєвої особистості, а також для впевненої соціальної взаємодії дітей, навчання та ширшої соціалізації в українському соціумі. Професійні дорослі та батьки можуть відігравати ключову роль у цьому процесі, сприяючи розвитку усіх складників мовлення та створюючи відповідно сприятливе мовленнєве середовище для становлення дитини як україномовленнєвої особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А.М. Розвиток мовленнєвої особистості дитини в полікультурному середовищі: теоретичний аспект. *Наука і освіта*: 2007. № 1–2, С. 59–62.
2. Верховна Рада України. (2022, 13 грудня). Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності (Закон № 2834-IX). URL: [:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20)

3. Верховинець В.М. Весняночка. 5-те вид. Київ : Музична Україна, 1989. 342 с.
4. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження: навч.-метод. посібник / упоряд.: О.Г. Косенчук, І.М. Новик, О.А. Венгловська, Л.В. Куземко. Харків: «Ранок», 2021. 240 с.
5. Суятинова К.Є. Національно-мовленнєва компетентність як основа формування сучасної особистості дитини дошкільного віку. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2023. Вип. 3. С. 116–121. URL: <http://journalsofznu.zp.ua/index.php/pedagogics/article/view/3925>
6. Шевчук А.С. Розвиток національної ідентичності студентів засобами соціальних проєктів із впровадження українських хореографічних традицій. *Танцювальні студії* 2023. Вип. 6 (1). С. 28–41. URL: <http://dancestudios.knukim.edu.ua/article/view/283723>
7. Шевчук А.С. Українські музично-хореографічні традиції як засіб музично-рухового розвитку старших дошкільників: монографія. Фастів: Поліфаст, 2005. 332 с.

Андрій ВИШНЕВСЬКИЙ
(Дрогобич, Україна)

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ДЛЯ РАНЬОГО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Важливість володіння англійською не можна переоцінити, адже це мова соціально-культурної та економічної співпраці, науки, а з повномасштабним вторгненням Росії, ще й волонтерської допомоги, військовихнавань та залучення міжнародної підтримки. Питання вивчення англійської з раннього віку є важливим не лише для особистісного розвитку дитини, а й для її включення у європейський інформаційний простір та відведення від інформаційного поля агресора.

Успішне навчання англійської у ранньому віці потребує створення належних педагогічних умов які відповідали б важливості та ролі цього предмету. В українській науці, педагогічні умови досліджувались такими